Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 10ης Σεπτεμβρίου 2019*

«Προδικαστική παραπομπή – Ιθαγένεια της Ένωσης – Άρθρο 21 ΣΛΕΕ – Δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών της οικογένειάς τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος κράτους μέλους – Οδηγία 2004/38/ΕΚ – Άρθρο 3, παράγραφος 1, και άρθρα 15, 27, 28, 30 και 31 – Έννοια του όρου "δικαιούχος" – Υπήκοος τρίτου κράτους, σύζυγος πολίτη της Ένωσης ο οποίος άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας – Επιστροφή του πολίτη της Ένωσης στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια και στο οποίο εκτίει στερητική της ελευθερίας ποινή – Απαιτήσεις τις οποίες η οδηγία 2004/38/ΕΚ επιβάλλει στο κράτος μέλος υποδοχής στο πλαίσιο της έκδοσης απόφασης περί απομάκρυνσης του εν λόγω υπηκόου τρίτου κράτους»

Στην υπόθεση C-94/18,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το High Court (ανώτερο δικαστήριο, Ιρλανδία) με απόφαση της 16ης Ιανουαρίου 2018, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 12 Φεβρουαρίου 2018, στο πλαίσιο της δίκης

Nalini Chenchooliah

κατά

Minister for Justice and Equality,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους K. Lenaerts, Πρόεδρο, R. Silva de Lapuerta, Αντιπρόεδρο, A. Arabadjiev, A. Prechal (εισηγήτρια), M. Βηλαρά και C. Toader, προέδρους τμήματος, A. Rosas, E. Juhász, M. Safjan, D. Šváby, C. G. Fernlund, C. Vajda, S. Rodin, L. S. Rossi και I. Jarukaitis, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Szpunar

γραμματέας: L. Hewlett, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 15ης Ιανουαρίου 2019,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η N. Chenchooliah, εκπροσωπούμενη από τους C. Power, SC, και I. Whelan, BL, κατ' εντολήν της M. Trayers και του M. Moroney, solicitors,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

– ο Minister for Justice and Equality, εκπροσωπούμενος από τις M. Browne και G. Hodge, καθώς και από τον A. Joyce, επικουρούμενους από τον N. Travers, SC, την S.-J. Hillery, BL, και τον D. O'Loghlin, solicitor,

– η Ιρλανδία, εκπροσωπούμενη από τις M. Browne και G. Hodge καθώς και από τον A. Joyce, επικουρούμενους από τον N. Travers, SC, την S.-J. Hillery, BL, και τον D. O'Loghlin, solicitor,

– η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Nymann-Lindegren καθώς και από τις M. Wolff και P. Z. L. Ngo,

– η Ολλανδική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τις M. K. Bulterman και C. S. Schillemans,

– η Αυστριακή Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον G. Hesse,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την E. Montaguti και τον J. Tomkin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Μαΐου 2019,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 14, 15, 27 και 28 της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, L 158, σ. 77, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 229, σ. 35).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Nalini Chenchooliah, υπηκόου τρίτου κράτους, και του Minister for Justice and Equality (Υπουργού Δικαιοσύνης και Ισότητας, Ιρλανδία) (στο εξής: υπουργός) σχετικά με απόφαση απέλασης που εκδόθηκε εις βάρος της κατόπιν της επιστροφής του συζύγου της, πολίτη της Ένωσης, στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια και στο οποίο εκτίει στερητική της ελευθερίας ποινή.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 5, 23 και 24 της οδηγίας 2004/38 έχουν ως εξής:

«(5) Το δικαίωμα όλων των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, προκειμένου να ασκείται υπό αντικειμενικές συνθήκες ελευθερίας και αξιοπρέπειας, θα πρέπει να παρέχεται και στα μέλη της οικογένειάς τους, ανεξαρτήτως της ιθαγένειάς τους. […]

[…]

(23) Η απέλαση των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας αποτελεί μέτρο το οποίο ενδέχεται να βλάψει σοβαρά πρόσωπα τα οποία, κάνοντας χρήση των δικαιωμάτων και των ελευθεριών που τους απονέμει η συνθήκη, έχουν ενταχθεί ουσιαστικά στο κράτος μέλος υποδοχής. Για το λόγο αυτόν, θα πρέπει να περιορισθεί το πεδίο εφαρμογής των σχετικών μέτρων, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, προκειμένου να λαμβάνονται υπόψη ο βαθμός ένταξης των ενδιαφερομένων, η διάρκεια της παραμονής τους στο κράτος μέλος υποδοχής, η ηλικία και η κατάσταση της υγείας τους, η οικογενειακή και η οικονομική τους κατάσταση, καθώς και οι δεσμοί τους με τη χώρα καταγωγής του[ς].

(24) Κατά συνέπεια, όσο μεγαλύτερη είναι η ένταξη των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους στο κράτος μέλος υποδοχής, τόσο μεγαλύτερη προστασία θα πρέπει να παρέχεται έναντι απέλασης. […]»

4 Το άρθρο 1 της ως άνω οδηγίας, που φέρει τον τίτλο «Σκοπός», ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει:

α) τους όρους που διέπουν την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στην επικράτεια των κρατών μελών από τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους·

β) το δικαίωμα μόνιμης διαμονής στην επικράτεια των κρατών μελών των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους·

γ) τους περιορισμούς των δικαιωμάτων που αναφέρονται στα στοιχεία α) και β), για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας.»

5 Το άρθρο 2 της εν λόγω οδηγίας, με τον τίτλο «Ορισμοί», έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

1) “πολίτης της Ένωσης”: κάθε πρόσωπο το οποίο έχει την ιθαγένεια κράτους μέλους·

2) “μέλος της οικογένειας”:
α) ο (η) σύζυγος·

[…]».

6 Το άρθρο 3 της οδηγίας αυτής, που φέρει τον τίτλο «Δικαιούχοι», προβλέπει, στην παράγραφο 1, τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία ισχύει για όλους τους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι μεταβαίνουν ή διαμένουν σε κράτος μέλος άλλο από εκείνο του οποίου είναι υπήκοοι καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 2 σημείο 2 που τους συνοδεύουν ή πηγαίνουν να τους συναντήσουν.»

7 Το κεφάλαιο ΙΙΙ της οδηγίας 2004/38, που φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα διαμονής», περιλαμβάνει τα άρθρα 6 έως 15.

8 Το άρθρο 6 της εν λόγω οδηγίας, που φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα διαμονής έως τρεις μήνες», ορίζει τα εξής:

«1. Οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα έως τρεις μήνες χωρίς κανένα όρο ή διατύπωση πέραν της απαίτησης κατοχής ισχύοντος δελτίου ταυτότητας ή διαβατηρίου.

2. Οι διατάξεις της παραγράφου 1 εφαρμόζονται και στα μέλη της οικογένειας που είναι κάτοχοι ισχύοντος διαβατηρίου, δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους και συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν τον πολίτη της Ένωσης.»

9 Το άρθρο 7 της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«1. Όλοι οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών, εφόσον:

α) είναι μισθωτοί ή μη μισθωτοί στο κράτος μέλος υποδοχής, ή

β) διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη των οικογενειών τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν κατά τη διάρκεια της περιόδου παραμονής τους το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής, καθώς και πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθενείας στο κράτος μέλος υποδοχής, ή

γ) – έχουν εγγραφεί σε ιδιωτικό ή δημόσιο ίδρυμα, εγκεκριμένο ή χρηματοδοτούμενο από το κράτος μέλος υποδοχής βάσει της νομοθεσίας ή της διοικητικής πρακτικής του, για να παρακολουθήσουν κατά κύριο λόγο σπουδές, συμπεριλαμβανομένων μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης, και

– διαθέτουν πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθενείας στο κράτος μέλος υποδοχής και βεβαιώνουν την αρμόδια εθνική αρχή, με δήλωση ή με ισοδύναμο μέσο της επιλογής τους, ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη της οικογένειάς τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής κατά τη διάρκεια της παραμονής τους, ή

[…]

2. Το δικαίωμα διαμονής που προβλέπεται στην παράγραφο 1 εκτείνεται στα μέλη της οικογένειας τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, όταν συνοδεύουν ή πηγαίνουν να συναντήσουν, στο κράτος μέλος υποδοχής, τον πολίτη της Ένωσης και εφόσον ο εν λόγω πολίτης πληροί τους όρους που αναφέρονται στην παράγραφο 1 στοιχεία α), β) ή γ).

[…]»

10 Το άρθρο 12, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 περιλαμβάνει κανόνες σχετικούς με τη διατήρηση του δικαιώματος διαμονής από τα μέλη της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, σε περίπτωση θανάτου του πολίτη της Ένωσης.

11 Το άρθρο 13, παράγραφος 2, της ως άνω οδηγίας ρυθμίζει τη διατήρηση του δικαιώματος διαμονής από τα μέλη της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, σε περίπτωση διαζυγίου, ακύρωσης του γάμου ή λήξης της καταχωρισμένης συμβίωσης.

12 Το άρθρο 14 της εν λόγω οδηγίας, που φέρει τον τίτλο «Διατήρηση του δικαιώματος διαμονής», έχει ως εξής:

«1. Οι πολίτες της Ένωσης και τα μέλη της οικογένειάς τους έχουν το δικαίωμα διαμονής που προβλέπεται στο άρθρο 6, ενόσω δεν αποτελούν υπέρμετρο βάρος για το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής.

2. Οι πολίτες της Ένωσης και τα μέλη της οικογένειάς τους έχουν το δικαίωμα διαμονής που προβλέπεται στα άρθρα 7, 12 και 13, ενόσω πληρούν τους όρους των άρθρων αυτών.

[…]

4. Κατά παρέκκλιση από τις παραγράφους 1 και 2 και με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου VI, δεν λαμβάνεται επ' ουδενί μέτρο απέλασης κατά πολιτών της Ένωσης ή μελών της οικογένειάς τους, εφόσον:

α) οι πολίτες της Ένωσης είναι μισθωτοί ή μη μισθωτοί, ή

β) οι πολίτες της Ένωσης εισήλθαν στην επικράτεια του κράτους μέλους υποδοχής προκειμένου να αναζητήσουν εργασία. Σε αυτή την περίπτωση, οι πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους δεν μπορούν να απελαθούν ενόσω οι πολίτες της Ένωσης δύνανται να παρέχουν αποδείξεις ότι συνεχίζουν να αναζητούν εργασία και ότι έχουν πραγματικές πιθανότητες να προσληφθούν.»

13 Το άρθρο 15 της οδηγίας αυτής, που φέρει τον τίτλο «Διαδικαστικές εγγυήσεις», ορίζει τα εξής:

«1. Οι διαδικασίες που προβλέπονται στα άρθρα 30 και 31 εφαρμόζονται κατ' αναλογία για κάθε απόφαση περιοριστική της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους, για άλλους λόγους εκτός της δημόσιας τάξης, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας υγείας.

[…]

3. Το κράτος μέλος υποδοχής δεν δύναται να επιβάλλει απαγόρευση εισόδου σε συνδυασμό με απόφαση απέλασης για την οποία ισχύει η παράγραφος 1.»

14 Τα άρθρα 27, 28, 30 και 31 της οδηγίας 2004/38 περιλαμβάνονται στο κεφάλαιό της VI, που φέρει τον τίτλο «Περιορισμοί του δικαιώματος εισόδου και του δικαιώματος διαμονής για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας».

15 Το άρθρο 27 της ως άνω οδηγίας, που φέρει τον τίτλο «Γενικές αρχές», ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των διατάξεων του παρόντος κεφαλαίου, τα κράτη μέλη μπορούν να επιβάλλουν περιορισμούς στην ελευθερία κυκλοφορίας και διαμονής των πολιτών της Ένωσης και των μελών της οικογένειάς τους, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας. Δεν μπορεί να γίνεται επίκληση των λόγων αυτών για την εξυπηρέτηση οικονομικών σκοπών.

2. Κάθε μέτρο που λαμβάνεται για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας πρέπει να τηρεί την αρχή της αναλογικότητας και να θεμελιώνεται αποκλειστικά στην προσωπική συμπεριφορά του [ενδιαφερομένου]. Προηγούμενες ποινικές καταδίκες δεν αποτελούν αφ'εαυτών λόγους για τη λήψη τέτοιων μέτρων.

Η προσωπική συμπεριφορά του [ενδιαφερομένου] πρέπει να συνιστά πραγματική, ενεστώσα και αρκούντως σοβαρή απειλή, στρεφόμενη κατά θεμελιώδους συμφέροντος της κοινωνίας. Αιτιολογίες που δεν συνδέονται με τα στοιχεία της υπόθεσης ή στηρίζονται σε εκτιμήσεις γενικής πρόληψης δεν γίνονται αποδεκτές.

[…]»

16 Το άρθρο 28 της εν λόγω οδηγίας, που φέρει τον τίτλο «Προστασία κατά της απέλασης», έχει ως εξής:

«1. Πριν λάβει απόφαση απέλασης για λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας, το κράτος μέλος υποδοχής λαμβάνει υπόψη εκτιμήσεις όπως η διάρκεια παραμονής του [ενδιαφερομένου] στην επικράτειά του, η ηλικία, η κατάσταση της υγείας του, η οικογενειακή και οικονομική του κατάσταση, η κοινωνική και πολιτιστική ενσωμάτωσή του στο κράτος μέλος υποδοχής και το εύρος των δεσμών του με τη χώρα καταγωγής.

2. Το κράτος μέλος υποδοχής δεν μπορεί να λαμβάνει απόφαση απέλασης πολίτη της Ένωσης ή μέλους της οικογένειάς του, ανεξαρτήτως ιθαγένειας, που έχει αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στην επικράτειά του, παρά μόνο για σοβαρούς λόγους δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας.

[…]»

17 Το άρθρο 30 της οδηγίας αυτής, που φέρει τον τίτλο «Κοινοποίηση των αποφάσεων», έχει ως εξής:

«1. Κάθε απόφαση που λαμβάνεται δυνάμει του άρθρου 27 παράγραφος 1 πρέπει να κοινοποιείται εγγράφως στους ενδιαφερόμενους κατά τρόπο που να τους επιτρέπει να κατανοήσουν το περιεχόμενο και τις συνέπειες της απόφασης.

2. Οι ενδιαφερόμενοι ενημερώνονται, επακριβώς και πλήρως, για τους λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας επί των οποίων στηρίζεται η ληφθείσα στην περίπτωσή τους απόφαση, εκτός αν αυτό αντιτίθεται στα συμφέροντα της ασφάλειας του κράτους.

3. Η κοινοποίηση περιέχει μνεία του δικαστηρίου ή της διοικητικής αρχής ενώπιον του οποίου ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ασκήσει προσφυγή, την προθεσμία της προσφυγής καθώς και, ενδεχομένως, την προθεσμία που τάσσεται στον ενδιαφερόμενο να εγκαταλείψει την επικράτεια του κράτους μέλους. Με εξαίρεση τις δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις κατεπείγοντος, η τασσόμενη προθεσμία για την εγκατάλειψη της επικράτειας δεν μπορεί να είναι μικρότερη του ενός μηνός από την ημερομηνία της κοινοποίησης.»

18 Το άρθρο 31 της οδηγίας 2004/38, που φέρει τον τίτλο «Διαδικαστικές εγγυήσεις», προβλέπει τα εξής:

«1. Οι ενδιαφερόμενοι έχουν πρόσβαση σε δικαστικές και, ενδεχομένως, διοικητικές διαδικασίες προσφυγών στο κράτος μέλος υποδοχής, προκειμένου να προσβάλλουν ή να ζητήσουν την αναθεώρηση απόφασης η οποία έχει ληφθεί εις βάρος τους για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας.

2. Όταν η αίτηση προσφυγής ή η αίτηση δικαστικής αναθεώρησης κατά της απόφασης απέλασης συνοδεύεται από αίτηση ασφαλιστικών μέτρων για την αναστολή της εκτέλεσής της, η σωματική απομάκρυνση του ενδιαφερομένου από την επικράτεια δεν μπορεί να διενεργείται προτού ληφθεί απόφαση επί των ασφαλιστικών μέτρων, εκτός εάν:

– η απόφαση απέλασης βασίζεται σε προηγούμενη δικαστική απόφαση, ή

– τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα είχαν ήδη πρόσβαση σε δικαστική αναθεώρηση, ή

– η απόφαση απέλασης βασίζεται σε επιτακτικούς λόγους δημόσιας ασφάλειας σύμφωνα με το άρθρο 28 παράγραφος 3.

3. Οι διαδικασίες προσφυγών επιτρέπουν τον έλεγχο της νομιμότητας της απόφασης καθώς και των γεγονότων και των περιστάσεων επί των οποίων βασίζεται το προτεινόμενο μέτρο. Εξασφαλίζουν επίσης ότι η απόφαση δεν είναι δυσανάλογη, ιδίως σε σχέση με τις απαιτήσεις που καθορίζονται στο άρθρο 28.

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να απαγορεύσουν την είσοδο του ενδιαφερομένου στην επικράτειά τους κατά τη διάρκεια της διαδικασίας προσφυγής, αλλά δεν μπορούν να του απαγορεύσουν να υπερασπισθεί τον εαυτό του κατά τη δίκη, αυτοπροσώπως, εκτός αν η εμφάνισή του μπορεί να προκαλέσει σοβαρή διατάραξη της δημόσιας τάξης ή δημόσιας ασφάλειας ή αν η προσφυγή ή δικαστική αναθεώρηση αφορά άρνηση εισόδου στην επικράτεια.»

Το ιρλανδικό δίκαιο

19 Η ιρλανδική νομοθεσία για τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο της οδηγίας 2004/38 περιέχεται στη European Communities (Free Movement of Persons) Regulations 2015 [κανονιστική απόφαση του 2015 σχετικά με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων)], που αντικατέστησε, από 1ης Φεβρουαρίου 2016, τη European Communities (Free Movement of Persons) (nº 2) Regulations 2006 [κανονιστική απόφαση του 2006 σχετικά με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων) (αριθ. 2)], της 18ης Δεκεμβρίου 2006 (στο εξής: κανονιστική απόφαση του 2006).

20 Το άρθρο 20 της κανονιστικής απόφασης του 2006 προέβλεπε τους κανόνες σχετικά με την εξουσία του υπουργού να εκδίδει αποφάσεις καλούμενες «αποφάσεις απομάκρυνσης» (removal orders).

21 Ο Immigration Act 1999 (νόμος του 1999 περί μετανάστευσης) περιλαμβάνει τους κανόνες του εθνικού δικαίου περί αλλοδαπών που έχουν εφαρμογή εκτός του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας 2004/38.

22 Το άρθρο 3 του νόμου αυτού ρυθμίζει την εξουσία του υπουργού να εκδίδει αποφάσεις καλούμενες «αποφάσεις απέλασης» (deportation orders).

23 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, του εν λόγω νόμου, ο υπουργός δύναται να εκδώσει απόφαση απέλασης «με την οποία καλεί τον αλλοδαπό τον οποίο αφορά η απόφαση να εγκαταλείψει την ημεδαπή εντός της τασσόμενης στην απόφαση προθεσμίας και να παραμείνει εκτός της ημεδαπής στο μέλλον».

24 Δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 2, στοιχεία h και i, του νόμου του 1999 περί μετανάστευσης, απόφαση απέλασης μπορεί να εκδοθεί κατά προσώπου το οποίο, «παρέβη, κατά τον υπουργό, περιορισμό ή όρο που του επιβλήθηκε όσον αφορά την αποβίβαση στην ημεδαπή ή την άφιξη στην ημεδαπή ή την άδεια διαμονής στην ημεδαπή» ή «του οποίου η απέλαση μπορεί, κατά τον υπουργό, να διασφαλίσει το κοινό συμφέρον».

25 Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 3, στοιχείο a, του εν λόγω νόμου, όταν ο υπουργός καταρτίζει σχέδιο απόφασης απέλασης, κοινοποιεί το σχέδιο αυτό γραπτώς, με την αιτιολογία του, στο ενδιαφερόμενο πρόσωπο.

26 Το άρθρο 3, παράγραφος 4, του νόμου αυτού προβλέπει ότι η κοινοποίηση του εν λόγω σχεδίου πρέπει να περιλαμβάνει, μεταξύ άλλων, τα εξής στοιχεία:

– ότι ο ενδιαφερόμενος μπορεί να διατυπώσει παρατηρήσεις εντός προθεσμίας 15 εργάσιμων ημερών·

– ότι ο ενδιαφερόμενος δικαιούται να εγκαταλείψει την επικράτεια οικειοθελώς, πριν ο υπουργός εκδώσει απόφαση επί της υπόθεσής του, και ότι ο ενδιαφερόμενος οφείλει να ενημερώσει τον υπουργό για τα μέτρα που έλαβε προκειμένου να εγκαταλείψει την επικράτεια, και

– ότι ο ενδιαφερόμενος μπορεί να συγκατατεθεί στην έκδοση απόφασης απέλασης εντός προθεσμίας 15 εργάσιμων ημερών, οπότε ο υπουργός οφείλει να οργανώσει την απομάκρυνση του ενδιαφερομένου από την επικράτεια το συντομότερο δυνατόν.

27 Άπαξ και εκδοθεί, η απόφαση απέλασης παραμένει σε ισχύ επ' αόριστον. Εντούτοις, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να ζητήσει την τροποποίηση ή την ανάκληση μιας τέτοιας απόφασης δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 11, του νόμου του 1999 περί μετανάστευσης. Όταν εξετάζει μια τέτοια αίτηση, ο υπουργός οφείλει να κρίνει αν ο αιτών αποδεικνύει μεταβολή των συνθηκών η οποία επήλθε μετά την έκδοση της απόφασης αυτής και η οποία δικαιολογεί την ανάκλησή της. Τέτοιες συνθήκες μπορούν να συντρέχουν, μεταξύ άλλων, όταν ο ενδιαφερόμενος είναι μέλος της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης που ασκεί στην Ιρλανδία δικαιώματα ελεύθερης κυκλοφορίας τα οποία του απονέμει το δίκαιο της Ένωσης.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

28 Η N. Chenchooliah, υπήκοος Μαυρικίου, αφίχθη στην Ιρλανδία περί τον Φεβρουάριο του 2005, με σπουδαστική θεώρηση εισόδου, και διέμεινε στο κράτος μέλος αυτό έως τις 7 Φεβρουαρίου 2012 βάσει διαδοχικών αδειών διαμονής.

29 Στις 13 Σεπτεμβρίου 2011, τέλεσε γάμο με Πορτογάλο υπήκοο ο οποίος διέμενε στην Ιρλανδία.

30 Με έγγραφο της 2ας Φεβρουαρίου 2012, ζήτησε να λάβει δελτίο διαμονής ως σύζυγος πολίτη της Ένωσης.

31 Στη συνέχεια, ο υπουργός ζήτησε επανειλημμένως συμπληρωματικές πληροφορίες τις οποίες η N. Chenchooliah παρέσχε εν μέρει με έγγραφο της 25ης Μαΐου 2012. Με έγγραφο της 27ης Αυγούστου 2012, ζήτησε επιπλέον προθεσμία για να προσκομίσει σύμβαση εργασίας, υποστηρίζοντας ότι ο σύζυγός της είχε μόλις αρχίσει να εργάζεται.

32 Με απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2012, ο υπουργός απέρριψε την αίτηση χορήγησης δελτίου διαμονής με την ακόλουθη αιτιολογία:

«Δεν αποδείξατε ότι ο πολίτης της Ένωσης ασκεί οικονομική δραστηριότητα στην Ιρλανδία και, επομένως, ο υπουργός δεν έχει πεισθεί ότι ο πολίτης αυτός ασκεί τα δικαιώματά [του] μέσω μισθωτής ή μη μισθωτής δραστηριότητας, σπουδάζοντας, λόγω ακούσιας ανεργίας ή επειδή διαθέτει επαρκείς πόρους, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του άρθρου 6, παράγραφος 2, στοιχείο a, της κανονιστικής απόφασης [του 2006]. Κατά συνέπεια, δεν έχετε δικαίωμα διαμονής [στην Ιρλανδία] κατ' εφαρμογήν του άρθρου 6, παράγραφος 2, στοιχείο a, της κανονιστικής απόφασης [του 2006].»

33 Με έγγραφο της 15ης Οκτωβρίου 2012, η N. Chenchooliah προσκόμισε την απόδειξη ότι ο σύζυγός της είχε εργαστεί σε εστιατόριο επί δύο εβδομάδες και ζήτησε παράταση της ταχθείσας προθεσμίας για την υποβολή αίτησης προς επανεξέταση της απόφασης της 11ης Σεπτεμβρίου 2012.

34 Με έγγραφο της 31ης Οκτωβρίου 2012, ο υπουργός δέχθηκε να παρατείνει την εν λόγω προθεσμία. Στη συνέχεια, ο υπουργός ζήτησε συμπληρωματικές πληροφορίες και επισήμανε ότι, αν αυτές δεν παρέχονταν εντός προθεσμίας δέκα εργάσιμων ημερών, ο φάκελος θα διαβιβαζόταν στην αρμόδια υπηρεσία για τα μέτρα απομάκρυνσης.

35 Δεδομένου ότι η N. Chenchooliah δεν γνωστοποίησε καμία νέα πληροφορία για διάστημα σχεδόν δύο ετών, η απόφαση της 11ης Σεπτεμβρίου 2012 κατέστη απρόσβλητη.

36 Με έγγραφο της 17ης Ιουλίου 2014, το οποίο απευθυνόταν απευθείας στον υπουργό, η N. Chenchooliah δήλωσε ότι, κατόπιν ποινικής καταδίκης, ο σύζυγός της ήταν φυλακισμένος στην Πορτογαλία από τις 16 Ιουνίου 2014 και ζήτησε την άδεια να παραμείνει στην ιρλανδική επικράτεια επικαλούμενη την προσωπική κατάστασή της.

37 Με έγγραφο της 3ης Σεπτεμβρίου 2014, ο υπουργός την ενημέρωσε ότι σχεδιαζόταν να εκδοθεί απόφαση απομάκρυνσής της διότι ο σύζυγός της, πολίτης της Ένωσης, είχε διαμείνει στην Ιρλανδία για διάστημα άνω των τριών μηνών χωρίς να συμμορφώνεται προς τις απαιτήσεις του άρθρου 6, παράγραφος 2, της κανονιστικής απόφασης του 2006, διάταξης με την οποία μεταφερόταν στο ιρλανδικό δίκαιο το άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, με αποτέλεσμα η N. Chenchooliah να μην έχει πλέον δικαίωμα διαμονής στην Ιρλανδία.

38 Κατόπιν τούτου, με έγγραφο της 26ης Νοεμβρίου 2015, οι δικηγόροι της N. Chenchooliah ζήτησαν από τον υπουργό να της χορηγήσει άδεια διαμονής βάσει της διακριτικής ευχέρειας που του απονέμει το ιρλανδικό δίκαιο, επικαλούμενοι, μεταξύ άλλων, τη μακρά περίοδο κατά την οποία είχε διαμείνει στην Ιρλανδία, την επαγγελματική της σταδιοδρομία καθώς και τις προοπτικές απασχόλησής της.

39 Με έγγραφο της 15ης Νοεμβρίου 2016, ο υπουργός ενημέρωσε την N. Chenchooliah ότι είχε αποφασίσει να μη δώσει συνέχεια στη διαδικασία απομάκρυνσης αλλά να κινήσει διαδικασία απέλασης βάσει του άρθρου 3 του νόμου του 1999 περί μετανάστευσης.

40 Στο έγγραφο αυτό επισυναπτόταν σχέδιο απόφασης απέλασης, επί του οποίου η N. Chenchooliah καλούνταν να διατυπώσει παρατηρήσεις. Το σχέδιο αυτό στηριζόταν στον παράνομο χαρακτήρα της διαμονής της N. Chenchooliah στην Ιρλανδία από τις 7 Φεβρουαρίου 2012 και εφεξής και στη γνώμη του υπουργού ότι η απέλασή της θα διασφάλιζε το κοινό συμφέρον.

41 Στο ίδιο έγγραφο επισυναπτόταν και μια προγενέστερη απόφαση της 21ης Οκτωβρίου 2016, με την οποία επιβεβαιωνόταν ότι είχε αποφασιστεί να μην εκδοθεί απόφαση απομάκρυνσης της N. Chenchooliah δυνάμει της κανονιστικής απόφασης του 2006 και των μεταβατικών διατάξεων της κανονιστικής απόφασης του 2015 σχετικά με τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων).

42 Στις 12 Δεκεμβρίου 2016, το αιτούν δικαστήριο επέτρεψε στην N. Chenchooliah να καταθέσει αίτηση δικαστικού ελέγχου της απόφασης της 21ης Οκτωβρίου 2016 καθώς και αίτηση ασφαλιστικών μέτρων προκειμένου να απαγορευθεί στον υπουργό να εκδώσει απόφαση απέλασής της. Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο διέταξε προσωρινά μέτρα προκειμένου να μη συνεχιστεί η διαδικασία απέλασης της N. Chenchooliah πριν εκδοθεί απόφαση επί της ένδικης προσφυγής της.

43 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι το Δικαστήριο δεν έχει ακόμη αποφανθεί επί του ζητήματος αν, σε περίπτωση όπως αυτή της υπό κρίση υποθέσεως, στην οποία πολίτης της Ένωσης επέστρεψε στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια, εν προκειμένω για να εκτίσει ποινή φυλακίσεως, και επομένως δεν ασκεί πλέον, στο κράτος μέλος υποδοχής, το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας βάσει του δικαίου της Ένωσης, υπήκοος τρίτου κράτους, σύζυγος του ως άνω πολίτη της Ένωσης, εξακολουθεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2004/38 υπό την ιδιότητα του

«δικαιούχου», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, οπότε η απομάκρυνσή του από το κράτος μέλος υποδοχής στο οποίο διαμένει πλέον παρανόμως διέπεται, μεταξύ άλλων, από τα άρθρα 27, 28 και 31 της εν λόγω οδηγίας.

44 Το High Court (ανώτερο δικαστήριο, Ιρλανδία) παραπέμπει συναφώς σε απόφαση την οποία εξέδωσε στις 29 Απριλίου 2014, στην οποία κρίθηκε, σε κατάσταση αντίστοιχη με την επίμαχη στην κύρια δίκη, ότι στο ερώτημα αυτό πρέπει να δοθεί καταφατική απάντηση. Κατά την απόφαση αυτή, η ως άνω λύση θα μπορούσε να στηριχθεί στη νομολογία του Δικαστηρίου και, ειδικότερα, στην απόφαση της 25ης Ιουλίου 2008, Metock κ.λπ. (C-127/08, EU:C:2008:449).

45 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι συζητήθηκαν ενώπιόν του τα διδάγματα που ενδεχομένως προκύπτουν από την εν λόγω απόφαση για την υπό κρίση υπόθεση.

46 Συγκεκριμένα, ο υπουργός επέκρινε την ως άνω απόφαση υποστηρίζοντας, μεταξύ άλλων, ότι παραγνωρίζει το ουσιώδες γεγονός ότι το μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας 2004/38 αν ο πολίτης αυτός δεν ασκεί πράγματι και κατά την παρούσα χρονική στιγμή το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας. Σε μια τέτοια περίπτωση, η απόφαση απομάκρυνσης του ως άνω μέλους της οικογένειας δεν διέπεται από τις διατάξεις του κεφαλαίου VI της ως άνω οδηγίας αλλά από το εθνικό δίκαιο που είναι εφαρμοστέο εκτός του πεδίου εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας.

47 Εξάλλου, αντίθετη ερμηνεία θα απαιτούσε να αποδειχθεί κίνδυνος για τη δημόσια τάξη ή τη δημόσια ασφάλεια, πράγμα που θα καθιστούσε δυσχερέστατη αν όχι πρακτικά αδύνατη την απομάκρυνση υπηκόων τρίτων κρατών, συζύγων πολιτών της Ένωσης, οι οποίοι απλώς και μόνον είχαν ίσως κάποτε δικαίωμα προσωρινής διαμονής λόγω των δραστηριοτήτων των συζύγων τους στο κράτος μέλος υποδοχής, ανεξαρτήτως της τρέχουσας δραστηριότητας των πολιτών αυτών της Ένωσης ή του τόπου στον οποίο διαμένουν πλέον, ο οποίος θα μπορούσε να ευρίσκεται και εκτός της Ένωσης.

48 Αντιθέτως, η N. Chenchooliah υποστήριξε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ότι η από 29 Απριλίου 2014 απόφασή του επιβεβαιώνει τη θέση της ότι, ως πρόσωπο που κάποτε είχε, λόγω του γάμου της, δικαίωμα διαμονής, έστω και προσωρινό, διάρκειας τριών μηνών δυνάμει του άρθρου 6 της οδηγίας 2004/38, εξακολουθεί να εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της ως άνω οδηγίας και, επομένως, δύναται να απομακρυνθεί από την επικράτεια του κράτους μέλους υποδοχής μόνο τηρουμένων των κανόνων και των εγγυήσεων που προβλέπει η εν λόγω οδηγία, μεταξύ των οποίων και οι προβλεπόμενοι στα άρθρα 27 και 28 της οδηγίας αυτής.

49 Υπό τις συνθήκες αυτές, το High Court (ανώτερο δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Όταν σε σύζυγο πολίτη της Ένωσης που έχει ασκήσει τα δικαιώματα ελεύθερης κυκλοφορίας κατά το άρθρο 6 της οδηγίας 2004/38 δεν παρέχεται δικαίωμα διαμονής κατά το άρθρο 7 της ίδιας οδηγίας, λόγω του ότι ο ως άνω πολίτης της Ένωσης δεν ασκεί, ή δεν ασκεί πλέον, απορρέοντα από τις Συνθήκες της […] Ένωσης δικαιώματα στο συγκεκριμένο κράτος μέλος υποδοχής, και όταν έχει διατυπωθεί πρόθεση απελάσεως του συζύγου από το εν λόγω κράτος μέλος, πρέπει η εν λόγω απέλαση να διενεργηθεί κατ' εφαρμογήν και τηρουμένων των διατάξεων της οδηγίας αυτής ή αυτό εμπίπτει στην εθνική νομοθεσία του ανωτέρω κράτους μέλους;

2) Αν η απάντηση στο ερώτημα 1 είναι ότι η απέλαση πρέπει να διενεργηθεί σύμφωνα με τις διατάξεις της οδηγίας 2004/38, πρέπει η απέλαση να διενεργηθεί κατ' εφαρμογήν και τηρουμένων των απαιτήσεων του κεφαλαίου VI της οδηγίας αυτής, και ειδικότερα των άρθρων της 27 και 28, ή δύναται το κράτος μέλος, υπό αυτές τις συνθήκες, να στηριχθεί σε άλλες διατάξεις της ίδιας οδηγίας, και ειδικότερα στα άρθρα της 14 και 15;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

50 Με τα δύο προδικαστικά ερωτήματα, τα οποία πρέπει να συνεξεταστούν, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν οι διατάξεις, αφενός, του κεφαλαίου VI της οδηγίας 2004/38, ειδικότερα τα άρθρα 27 και 28 της ως άνω οδηγίας, και, αφετέρου, των άρθρων 14 και 15 της οδηγίας αυτής πρέπει να ερμηνευθούν υπό την έννοια ότι το πρώτο ή το δεύτερο από τα ως άνω ζεύγη διατάξεων εφαρμόζεται επί απόφασης περί απομάκρυνσης υπηκόου τρίτου κράτους για τον λόγο ότι αυτός δεν έχει πλέον δικαίωμα διαμονής βάσει της εν λόγω οδηγίας, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, στην οποία ο ως άνω υπήκοος τέλεσε γάμο με πολίτη της Ένωσης σε χρονικό σημείο κατά το οποίο ο πολίτης της Ένωσης ασκούσε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας μεταβαίνοντας και διαμένοντας μαζί με τον εν λόγω υπήκοο στο κράτος μέλος υποδοχής, ο δε πολίτης αυτός επέστρεψε, στη συνέχεια, στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια.

51 Πριν εξεταστούν τα ερωτήματα αυτά, πρέπει καταρχάς να οριοθετηθεί το περιεχόμενό τους.

52 Εν προκειμένω, η N. Chenchooliah, υπήκοος τρίτου κράτους, δεν αξιώνει δικαίωμα διαμονής το οποίο απορρέει από το δικαίωμα διαμονής του συζύγου της, πολίτη της Ένωσης, δυνάμει της οδηγίας 2004/38. Ειδικότερα, η αίτησή της να τύχει τέτοιου δικαιώματος δυνάμει του άρθρου 7 της ως άνω οδηγίας απορρίφθηκε με απόφαση η οποία κατέστη απρόσβλητη και την οποία δεν αμφισβητεί.

53 Αντιθέτως, υποστηρίζει ότι η παράνομη πλέον διαμονή της στο έδαφος της Ιρλανδίας, κράτους μέλους υποδοχής, δεν μπορεί να επισύρει απόφαση απέλασης βάσει του άρθρου 3 του νόμου του 1999 περί μετανάστευσης, απόφαση η οποία αυτεπαγγέλτως συνοδεύεται από επ' αόριστον απαγόρευση εισόδου στην εθνική επικράτεια, αλλά μπορεί να οδηγήσει μόνο σε απόφαση απομάκρυνσης που εκδίδεται χωρίς να θίγεται η προστασία που της παρέχει η οδηγία 2004/38 και, ιδίως, τα άρθρα 27 και 28.

54 Κατόπιν της διευκρίνισης αυτής, υπενθυμίζεται καταρχάς ότι, κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της ως άνω οδηγίας και είναι δικαιούχοι των παρεχόμενων από αυτήν δικαιωμάτων οι πολίτες της Ένωσης που μεταβαίνουν ή διαμένουν σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του οποίου έχουν την ιθαγένεια, καθώς και τα μέλη των οικογενειών τους, όπως ορίζονται στο άρθρο 2, σημείο 2, της εν λόγω οδηγίας, που τους συνοδεύουν ή μεταβαίνουν στο κράτος αυτό για να εγκατασταθούν μαζί τους (απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2017, Lounes, C-165/16, EU:C:2017:862, σκέψη 34 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

55 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι ο σύζυγος της N. Chenchooliah, ο οποίος είναι Πορτογάλος υπήκοος και επομένως πολίτης της Ένωσης, άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας μεταβαίνοντας και διαμένοντας σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο του οποίου είχε την ιθαγένεια όταν εγκατέλειψε την Πορτογαλία για να μεταβεί στην Ιρλανδία.

56 Δεν αμφισβητείται επίσης ότι η N. Chenchooliah, λόγω του γάμου της με τον ως άνω πολίτη της Ένωσης σε χρόνο κατά τον οποίο ο εν λόγω πολίτης ασκούσε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, διέμεινε, επί ορισμένο χρονικό διάστημα, με τον σύζυγό της στην Ιρλανδία δυνάμει του παράγωγου δικαιώματος διαμονής το οποίο χορηγεί το άρθρο 6, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 στα μέλη της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης.

57 Κατά τα λοιπά, το γεγονός ότι η N. Chenchooliah εισήλθε στην Ιρλανδία πριν από τον σύζυγό της και πριν καταστεί μέλος της οικογένειάς του στην Ιρλανδία δεν ασκεί επιρροή, δεδομένου ότι δεν αμφισβητείται ότι διέμεινε με τον σύζυγό της στο κράτος μέλος υποδοχής.

58 Ειδικότερα, όπως επισήμανε το Δικαστήριο, η φράση «τα μέλη [της] οικογ[ένειας] [ενός πολίτη της Ένωσης] που τον συνοδεύουν», η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι αφορά τόσο τα μέλη της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης που εισήλθαν μαζί του στο κράτος μέλος υποδοχής όσο και εκείνα που διαμένουν μαζί του στο κράτος μέλος αυτό, χωρίς, στη δεύτερη περίπτωση, να χρειάζεται να γίνει διάκριση ανάλογα

με το αν οι υπήκοοι τρίτων χωρών εισήλθαν στο εν λόγω κράτος μέλος είτε πριν ή μετά τον πολίτη της Ένωσης είτε προτού καταστούν ή αφού κατέστησαν μέλη της οικογένειάς του (απόφαση της 25ης Ιουλίου 2008, Metock κ.λπ., C-127/08, EU:C:2008:449, σκέψη 93).

59 Πλην όμως, από την επιστροφή του συζύγου της στην Πορτογαλία και εφεξής, η N. Chenchooliah δεν έχει πλέον την ιδιότητα του «δικαιούχου», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.

60 Πράγματι, εφόσον έχει παραμείνει στην Ιρλανδία, κράτος στο οποίο δεν διαμένει πλέον μαζί με τον Πορτογάλο σύζυγό της, και ακόμη και αν, κατά το παρελθόν, ο δεύτερος άσκησε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας μεταβαίνοντας στην Ιρλανδία και διαμένοντας στο κράτος μέλος αυτό επί ορισμένο χρονικό διάστημα μαζί της, η N. Chenchooliah έχει παύσει να πληροί την προβλεπόμενη στο εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 1, απαίτηση βάσει της οποίας πρέπει να συνοδεύει πολίτη της Ένωσης ή να μεταβαίνει στο οικείο κράτος μέλος για να εγκατασταθεί μαζί του.

61 Όπως έχει υπενθυμίσει το Δικαστήριο, η απαίτηση αυτή, η οποία επαναλαμβάνεται επίσης, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 6, παράγραφος 2, και στο άρθρο 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, ανταποκρίνεται στον σκοπό και στον δικαιολογητικό λόγο των παράγωγων δικαιωμάτων εισόδου και διαμονής που η οδηγία αυτή προβλέπει για τα μέλη της οικογένειας των πολιτών της Ένωσης. Ειδικότερα, ο σκοπός και ο δικαιολογητικός λόγος τέτοιων παράγωγων δικαιωμάτων έγκεινται στο ότι η άρνηση αναγνωρίσεώς τους θα ήταν ικανή να θίξει, μεταξύ άλλων, την πραγματική άσκηση από τον ενδιαφερόμενο πολίτη της Ένωσης του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας καθώς και την άσκηση και την πρακτική αποτελεσματικότητα των δικαιωμάτων που αυτός αντλεί από το άρθρο 21, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ (πρβλ. αποφάσεις της 8ης Νοεμβρίου 2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, σκέψεις 62 και 63, καθώς και της 14ης Νοεμβρίου 2017, Lounes, C-165/16, EU:C:2017:862, σκέψη 48).

62 Εξάλλου, η έννοια του «δικαιούχου», κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, έχει δυναμικό χαρακτήρα καθόσον η ιδιότητα του δικαιούχου, ακόμη και αν έχει αποκτηθεί κατά το παρελθόν, μπορεί να απολεσθεί μεταγενέστερα αν οι προϋποθέσεις που θέτει η διάταξη αυτή παύσουν να πληρούνται (βλ., κατ' αναλογίαν, απόφαση της 14ης Νοεμβρίου 2017, Lounes, C-165/16, EU:C:2017:862, σκέψεις 38 έως 42).

63 Στο πλαίσιο αυτό, το Δικαστήριο έκρινε ότι η εφαρμογή της οδηγίας 2004/38 μόνο στα μέλη της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης που «συνοδεύουν» ή «πηγαίνουν να συναντήσουν» τον πολίτη αυτόν, κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της ως άνω οδηγίας, ισοδυναμεί με περιορισμό των δικαιωμάτων εισόδου και διαμονής των μελών της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης στο κράτος μέλος στο οποίο αυτός διαμένει (απόφαση της 25ης Ιουλίου 2008, Metock κ.λπ., C-127/08, EU:C:2008:449, σκέψη 94).

64 Το Δικαστήριο προσέθεσε ότι, αφ' ης στιγμής ο υπήκοος τρίτου κράτους, μέλος της οικογένειας πολίτη της Ένωσης, αντλεί από την οδηγία 2004/38 δικαιώματα εισόδου και διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής, το κράτος μέλος αυτό μπορεί να περιορίσει τα εν λόγω δικαιώματα μόνον εφόσον τηρεί τα άρθρα 27 και 35 της ως άνω οδηγίας (απόφαση της 25ης Ιουλίου 2008, Metock κ.λπ., C-127/08, EU:C:2008:449, σκέψη 95).

65 Συνεπώς, στο μέτρο που ο υπήκοος τρίτου κράτους, σύζυγος πολίτη της Ένωσης ο οποίος ασκεί το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας, διαμένει με τον ως άνω πολίτη στο κράτος μέλος υποδοχής και είναι επομένως «δικαιούχος», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, το δικαίωμα διαμονής που ο υπήκοος αυτός αντλεί από την ως άνω οδηγία, ιδίως από το άρθρο της 7, παράγραφος 2, μπορεί να περιοριστεί μόνον τηρουμένων ιδίως των άρθρων 27 και 35 της εν λόγω οδηγίας.

66 Μια τέτοια περίπτωση διαφέρει όμως από εκείνη της υποθέσεως της κύριας δίκης, την οποία χαρακτηρίζει το γεγονός ότι η ενδιαφερόμενη υπήκοος τρίτου κράτους έχει παύσει να διαμένει μαζί με τον σύζυγό της, πολίτη της Ένωσης, στο κράτος μέλος υποδοχής μετά την αναχώρηση του ως άνω πολίτη, η δε αίτησή της για χορήγηση δικαιώματος διαμονής δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 έχει απορριφθεί. Επομένως, ο υπήκοος αυτός δεν απολαύει πλέον δικαιώματος διαμονής δυνάμει της ως άνω οδηγίας, δεδομένου εξάλλου ότι δεν εμπίπτει σε κάποια από τις περιπτώσεις του άρθρου 12, παράγραφος 2, και του άρθρου 13, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας, στις οποίες διατηρείται το δικαίωμα διαμονής των μελών της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους.

67 Συνεπώς, το συμπέρασμα της σκέψεως 95 της αποφάσεως της 25ης Ιουλίου 2008, Metock κ.λπ. (C-127/08, EU:C:2008:449), δεν ισχύει στην επίμαχη στην κύρια δίκη περίπτωση.

68 Τίθεται όμως το ερώτημα αν η απώλεια από την N. Chenchooliah της ιδιότητας του «δικαιούχου», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38, σημαίνει ότι απόφαση απομάκρυνσης η οποία εκδίδεται με βασική αιτιολογία την απόρριψη της αιτήσεώς της για χορήγηση δικαιώματος διαμονής δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 2, της ως άνω οδηγίας δεν εμπίπτει στην ως άνω οδηγία αλλά αποκλειστικώς στο εθνικό δίκαιο που είναι εφαρμοστέο εκτός του πεδίου εφαρμογής της.

69 Στο ερώτημα αυτό προσήκει αρνητική απάντηση.

70 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η οδηγία 2004/38 δεν περιλαμβάνει μόνον κανόνες που διέπουν τις προϋποθέσεις για την απόκτηση ενός εκ των διαφόρων ειδών δικαιωμάτων διαμονής που προβλέπει καθώς και τις προϋποθέσεις που πρέπει να πληρούνται για να εξακολουθήσει ο ενδιαφερόμενος να απολαύει των σχετικών δικαιωμάτων. Εκτός αυτού, η οδηγία αυτή προβλέπει ένα σύνολο κανόνων που ρυθμίζουν την κατάσταση η οποία προκύπτει από την απώλεια κάποιου από τα δικαιώματα αυτά, ιδίως σε περίπτωση αναχώρησης του πολίτη της Ένωσης από το κράτος μέλους υποδοχής.

71 Ειδικότερα, το άρθρο 15 της οδηγίας 2004/38, που φέρει τον τίτλο «Διαδικαστικές εγγυήσεις», ορίζει, στην παράγραφο 1, ότι οι διαδικασίες που προβλέπονται στα άρθρα 30 και 31 της ως άνω οδηγίας εφαρμόζονται κατ' αναλογία για κάθε απόφαση περιοριστική της ελεύθερης κυκλοφορίας των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους, για άλλους λόγους εκτός της δημόσιας τάξης, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας υγείας.

72 Ακόμη, το άρθρο 15, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38 προβλέπει ότι το κράτος μέλος υποδοχής δεν δύναται να επιβάλλει απαγόρευση εισόδου στην εθνική επικράτεια σε συνδυασμό με μια τέτοια απόφαση απομάκρυνσης.

73 Βάσει αυτού καθαυτό του γράμματος του άρθρου 15 της οδηγίας 2004/38 και προκειμένου η διάταξη αυτή να μην καταστεί κατά μεγάλο μέρος κενή περιεχομένου και άνευ πρακτικής αποτελεσματικότητας, το πεδίο εφαρμογής της καλύπτει απόφαση απομάκρυνσης που εκδίδεται, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, για λόγους άσχετους με οποιονδήποτε κίνδυνο για τη δημόσια τάξη, τη δημόσια ασφάλεια ή τη δημόσια υγεία αλλά συνδεόμενους με το γεγονός ότι μέλος της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης το οποίο είχε, κατά το παρελθόν, δικαίωμα προσωρινής διαμονής δυνάμει της οδηγίας 2004/38 απορρέον από την άσκηση, από τον ως άνω πολίτη της Ένωσης, του δικαιώματός του ελεύθερης κυκλοφορίας, δεν έχει πλέον τέτοιο δικαίωμα διαμονής κατόπιν της αναχωρήσεως του εν λόγω πολίτη από το κράτος μέλος υποδοχής και της επιστροφής του στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια.

74 Ειδικότερα, η διάταξη αυτή, η οποία περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο III της οδηγίας 2004/38, που φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα διαμονής», προβλέπει το καθεστώς που ισχύει όταν παύει να υφίσταται δικαίωμα προσωρινής διαμονής δυνάμει της ως άνω οδηγίας, ιδίως όταν πολίτης της Ένωσης ή μέλος της οικογένειάς του που, κατά το παρελθόν, είχε τύχει δικαιώματος διαμονής έως τρεις μήνες ή

δικαιώματος διαμονής άνω των τριών μηνών, βάσει, αντιστοίχως, του άρθρου 6 ή του άρθρου 7 της ως άνω οδηγίας, δεν πληρεί πλέον τις προϋποθέσεις του εν λόγω δικαιώματος διαμονής και, επομένως, μπορεί καταρχήν να απομακρυνθεί από το κράτος μέλος υποδοχής.

75 Εν προκειμένω, η N. Chenchooliah είχε επί ορισμένο χρονικό διάστημα δικαίωμα διαμονής στην Ιρλανδία δυνάμει του άρθρου 6, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38, κατόπιν του γάμου της με πολίτη της Ένωσης ο οποίος είχε ασκήσει το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας εντός του κράτους μέλους αυτού.

76 Εντούτοις, κατόπιν της αναχωρήσεως του συζύγου της, απώλεσε το ως άνω δικαίωμα διαμονής καθόσον δεν πληροί πλέον την προϋπόθεση που συνδέεται με την απαίτηση να συνοδεύει πολίτη της Ένωσης ο οποίος ασκεί το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας ή να μεταβαίνει στο οικείο κράτος μέλος για να εγκατασταθεί μαζί του, γεγονός που οδήγησε στην απόρριψη της αιτήσεώς της να της χορηγηθεί δικαίωμα διαμονής βάσει του άρθρου 7 της ως άνω οδηγίας.

77 Εφόσον, όπως ελέχθη στη σκέψη 66 της παρούσας αποφάσεως, μια τέτοια κατάσταση δεν εμπίπτει σε κάποια από τις περιπτώσεις του άρθρου 12, παράγραφος 2, και του άρθρου 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/38 στις οποίες διατηρείται το δικαίωμα διαμονής των μελών της οικογένειας ενός πολίτη της Ένωσης τα οποία δεν είναι υπήκοοι κράτους μέλους, το κράτος μέλος υποδοχής μπορεί να εκδώσει απόφαση περί απομάκρυνσης της N. Chenchooliah δυνάμει του άρθρου 15 της εν λόγω οδηγίας. Μια τέτοια απόφαση απομάκρυνσης μπορεί όμως να εκδοθεί μόνον τηρουμένων των απαιτήσεων που θέτει η διάταξη αυτή.

78 Όπως επίσης παρατήρησε κατ' ουσίαν ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 75 των προτάσεών του, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η διαπίστωση αυτή δεν είναι ασυμβίβαστη με το γεγονός ότι ο ενδιαφερόμενος έχει απολέσει την ιδιότητα του «δικαιούχου», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38.

79 Ειδικότερα, η απώλεια της ιδιότητας αυτής έχει ως συνέπεια ότι ο ενδιαφερόμενος παύει να έχει τα δικαιώματα κυκλοφορίας και διαμονής στο έδαφος του κράτους μέλους υποδοχής τα οποία είχε επί ορισμένο χρονικό διάστημα, δεδομένου ότι παύει να πληροί τις προϋποθέσεις από τις οποίες εξαρτώνται τα δικαιώματα αυτά. Αντιστρόφως, η απώλεια αυτή δεν σημαίνει, όπως προκύπτει από τη σκέψη 74 της παρούσας αποφάσεως, ότι η οδηγία 2004/38 παύει να έχει εφαρμογή στην έκδοση, από το κράτος μέλος υποδοχής, απόφασης περί απομάκρυνσης του προσώπου αυτού για τον ως άνω λόγο.

80 Όσον αφορά τις συνέπειες της εφαρμογής του άρθρου 15 της οδηγίας 2004/38 σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, από την παράγραφο 1 της διατάξεως αυτής προκύπτει ότι οι προβλεπόμενες στα άρθρα 30 και 31 της εν λόγω οδηγίας εγγυήσεις εφαρμόζονται «κατ' αναλογία».

81 Η φράση «κατ' αναλογία» πρέπει να νοηθεί υπό την έννοια ότι οι διατάξεις των άρθρων 30 και 31 της οδηγίας 2004/38 εφαρμόζονται, στο πλαίσιο του άρθρου 15 της οδηγίας αυτής, μόνον εφόσον μπορούν πράγματι να εφαρμοστούν, ενδεχομένως κατόπιν των αναγκαίων προσαρμογών, σε αποφάσεις που εκδίδονται για άλλους λόγους εκτός της δημόσιας τάξης, της δημόσιας ασφάλειας ή της δημόσιας υγείας.

82 Αυτό δεν ισχύει όμως όσον αφορά τα άρθρα 30, παράγραφος 2, και 31, παράγραφος 2, τρίτη περίπτωση, και παράγραφος 4, της οδηγίας 2004/38.

83 Επομένως, οι διατάξεις αυτές, των οποίων η εφαρμογή πρέπει να περιορίζεται αυστηρώς στην περίπτωση των αποφάσεων απομάκρυνσης που εκδίδονται για λόγους δημόσιας τάξης, δημόσιας ασφάλειας ή δημόσιας υγείας, δεν έχουν εφαρμογή στις αποφάσεις απομάκρυνσης τις οποίες αφορά το άρθρο 15 της οδηγίας 2004/38.

84 Όσον αφορά τις διατάξεις των άρθρων 30 και 31 της οδηγίας 2004/38 που έχουν εφαρμογή στο πλαίσιο του άρθρου της 15, επισημαίνεται, σχετικά, ιδίως, με το άρθρο 31, παράγραφος 1, και με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικαστικές διαδικασίες προσφυγών το οποίο πρέπει να παρέχεται σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, ότι, εφόσον τέτοιες διαδικασίες εμπίπτουν στην «εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης», κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, οι δικονομικές λεπτομέρειες των διαδικασιών αυτών, οι οποίες αποσκοπούν στη διασφάλιση των δικαιωμάτων που παρέχει η οδηγία 2004/38, πρέπει να ανταποκρίνονται, μεταξύ άλλων, στις απαιτήσεις που απορρέουν από το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής του άρθρου 47 του εν λόγω Χάρτη.

85 Επιπλέον, κατά το άρθρο 31, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38, διάταξη έχουσα εφαρμογή στο πλαίσιο του άρθρου 15 της ως άνω οδηγίας, οι διαδικασίες προσφυγών πρέπει όχι μόνο να επιτρέπουν τον έλεγχο της νομιμότητας της οικείας απόφασης καθώς και των γεγονότων και των περιστάσεων επί των οποίων αυτή βασίζεται, αλλά επίσης να διασφαλίζουν ότι η επίμαχη απόφαση δεν είναι δυσανάλογη.

86 Επισημαίνεται ακόμη ότι, δεδομένου ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/38 αναφέρεται μόνο στην κατ' αναλογίαν εφαρμογή αποκλειστικώς και μόνον των άρθρων 30 και 31 της ως άνω οδηγίας, άλλες διατάξεις του κεφαλαίου VI της εν λόγω οδηγίας, μεταξύ των οποίων τα άρθρα 27 και 28, δεν έχουν εφαρμογή στο πλαίσιο έκδοσης απόφασης βάσει του άρθρου 15 της οδηγίας αυτής.

87 Ειδικότερα, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 65 της παρούσας αποφάσεως, οι διατάξεις των άρθρων 27 και 28 της οδηγίας 2004/38 εφαρμόζονται μόνον εάν κατά την παρούσα χρονική στιγμή ο ενδιαφερόμενος αντλεί από την οδηγία αυτή δικαίωμα προσωρινής ή μόνιμης διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής (πρβλ. απόφαση της 25ης Ιουλίου 2008, Metock κ.λπ., C-127/08, EU:C:2008:449, σκέψη 95).

88 Τέλος, υπογραμμίζεται ότι, κατά το άρθρο 15, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/38, σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να επιβληθεί, σε συνδυασμό με την απόφαση απομάκρυνσης που μπορεί να εκδοθεί στην υπόθεση της κύριας δίκης, απαγόρευση εισόδου στην εθνική επικράτεια.

89 Κατόπιν όλων των προεκτεθέντων, στα υποβληθέντα προδικαστικά ερωτήματα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 15 της οδηγίας 2004/38 πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εφαρμόζεται επί απόφασης περί απομάκρυνσης υπηκόου τρίτου κράτους για τον λόγο ότι αυτός δεν έχει πλέον δικαίωμα διαμονής βάσει της οδηγίας αυτής, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, στην οποία ο ως άνω υπήκοος τέλεσε γάμο με πολίτη της Ένωσης σε χρονικό σημείο κατά το οποίο ο πολίτης της Ένωσης ασκούσε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας μεταβαίνοντας και διαμένοντας μαζί με τον εν λόγω υπήκοο στο κράτος μέλος υποδοχής, ο δε πολίτης αυτός επέστρεψε, στη συνέχεια, στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια. Επομένως, οι σχετικές εγγυήσεις των άρθρων 30 και 31 της οδηγίας 2004/38 ισχύουν σε περίπτωση έκδοσης μιας τέτοιας απόφασης απομάκρυνσης, σε συνδυασμό με την οποία δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να επιβληθεί απαγόρευση εισόδου στην εθνική επικράτεια.

Επί των δικαστικών εξόδων

90 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαίνεται:

Το άρθρο 15 της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ, πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι εφαρμόζεται επί απόφασης περί απομάκρυνσης υπηκόου τρίτου κράτους για τον λόγο ότι αυτός δεν έχει πλέον δικαίωμα διαμονής βάσει της οδηγίας αυτής, σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, στην οποία ο ως άνω υπήκοος τέλεσε γάμο με πολίτη της Ένωσης σε χρονικό σημείο κατά το οποίο ο πολίτης της Ένωσης ασκούσε το δικαίωμά του ελεύθερης κυκλοφορίας μεταβαίνοντας και διαμένοντας μαζί με τον εν λόγω υπήκοο στο κράτος μέλος υποδοχής, ο δε πολίτης αυτός επέστρεψε, στη συνέχεια, στο κράτος μέλος του οποίου έχει την ιθαγένεια. Επομένως, οι σχετικές εγγυήσεις των άρθρων 30 και 31 της οδηγίας 2004/38 ισχύουν σε περίπτωση έκδοσης μιας τέτοιας απόφασης απομάκρυνσης, σε συνδυασμό με την οποία δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να επιβληθεί απαγόρευση εισόδου στην εθνική επικράτεια.

(υπογραφές)